

Akbar S. Ahmed

MUSLIMANËT NË PERËNDIM*

Profesor Akbar S. Ahmed në këtë artikull e shqyrton gjeneratën më të re, përvojën amerikane kundruall asaj evropiane si dhe integrimin e muslimanëve në shtetet perëndimore.

Në mijëvjeçarin e fundit, Perëndimi Islamin e ka konsideruar si "të tjerët", si "diçka atje larg". Përgjithësisht kjo akoma është kështu: pjesa më e madhe e popullatës muslimane jeton në Afrikë dhe Azi. Mirëpo sot, ky botëkuptim i thjeshtë është komplikuar me prezencën e mbi dhjetë milionë muslimanëve në Perëndim. Afro pesë a gjashtë milionë muslimanë jetojnë në Evropë dhe afro katër a pesë milionë në Amerikë; numrat e prerë mund të mos jenë të saktë, sepse imigrantët dhe të konvertuarit herë-herë nuk duan ta deklarojnë identitetin e tyre dhe është vështirë t'i fusësh ata brenda këtyre shifrave. Muslimanët që jetojnë në Perëndim, për nga aspekti teologjik janë në harmoni me qëndrimet kur'anore. Shumë herë Kur'ani thekson se prona e Zotit nuk është e kufizuar me Lindjen a Perëndimin; ajo përfshin gjithçka. *"Të All-llahut janë edhe Lindja edhe Perëndimi. Dhe kahdo që të ktheheni, aty është ana e All-llahut. Vërtet All-llahu është i gjerë (në bujari) e i dijshtëm"* (el-Bekara:115). Kështu që muslimanët mund ta praktikojnë fenë e tyre ndaë në Kajro a Kaliforni, ndaë në Londër apo Lahor.

Prandaj, ne kemi nevojë për një kornizë të re referimi. Nuk mund më të shikohet çështja si Islami përballë Perëndimit; tanimë kemi Islamin dhe Perëndimin ose Islamin në Perëndim. Për rritjen e rëndësishme të kësaj bashkësie muslimane mund të gjykojmë sipas xhamive: edhe Franca edhe Gjermania kanë afro një mijë (1000) xhami, Anglia afro pesëqind (500), edhe pse shumë prej tyre mund të jenë vetëm nga një a dy dhoma. Xhamitë qendrore të Londrës dhe Uashingtonit e simbolizojnë këtë rritje: xhamitë janë përplot adhurues, ato janë ndërtuar bukur dhe përbëjnë boshtin e aktivitetit shoqëror dhe fetar të muslimanëve.

Mirëpo, megjithëse nuk ka pengesa teologjike për muslimanët e Perëndimit, nuk mund të thuhet e njëjta edhe për ato sociologjike dhe politike. Prania e muslimanëve në Perëndim u ka hedhur benzinë ndjenjave antiislame. Vajzat e reja të mbuluara me *hixhab* në Francë janë bërë lëndë e lajmeve kombëtare armiqësore; muslimanët që në Angli kërkojnë shkolla të ndara janë në qendër të debateve të nxehta kombëtare; çështja Selman Rushdi vazhdon t'i fusë muslimanët dhe shumicën në një konfrontim plot vrer.

Kjo atmosferë e ngarkuar e ka inkurajuar rritjen dramatike të racizmit në vitet '80. Kjo u simbolizua nga Le Peni në Francë. Popullariteti i tij eskaloj aq furishëm, sa shumë politikanë e injoruan mesazhin e tij. Së shpejti, madje edhe zyra të dalluara të kryeministrit francez filluan të flisnin për "imigrantët e qelbur e të ndyrë". U bë modë të flitej për imigrantët me përçmin e përbuzje të hapur. Politikanët bënë thirrje për kontrolla të rrepta imigrimi, madje edhe për deportim. Ky lloj qëndrimi publik ishte fare i paimagjinueshëm një gjeneratë më herët, kur gjethi i fikut (dora e paqes) i humanizmit evropian i kishte mbuluar shprehjet e tilla raciste.

* Ky artikull për herë të parë ka dalë në dritë si pjesë e librit *Living Islam, From Samarkand to Stornoway*, të Akbar S. Ahmedit, botuar nga BBC Books Limited, Woodlands, 80 Wood Lane, London, U.K. W120TT©1993.

Pavarësisht një atmosfere me armiqësi në rritje në disa vende perëndimore, disa faktorë të tjerë e kanë mprehur ndjenjën e identitetit të muslimanëve. Kjo është arsyeja përse ngrihet kaq pluhur. Ajo e shpjegon platformën për politikanët e çiftit të Le Penit. Atmosfera politike ndërkombëtare, e cila është ndryshuar në mënyrë dramatike viteve '70, u ka mundësuar muslimanëve ta gjejnë vetveten. Kjo ishte periudha kur mbreti Fajsal i Arabisë Saudite e përdori naftën si një armë islame, kurse Imam Homeini në Iran dhe gjeneral Ziaulhakki në Pakistan flisnin për revolucionin islam dhe islamizimin. Ky lloj i lidërshipt politik e nxiti revivalizmin islam ndër bashkësinë muslimane, kudo që jetonin ata nëpër botë.

Gjenerata më e re

Një gjeneratë më e re e imigrantëve muslimanë po rritet në Perëndim; afro gjysma e tyre tanimë kanë lindur në Perëndim për dallim prej prindërve të tyre, të cilët kanë migruar këtu viteve '50 dhe '60. Të rinjtë e kanë refuzuar integrimin dhe asimilimin që shpesh e kanë dëshiruar prindërit e tyre. Ata nuk janë më imigrantë të dëgjueshëm, të padukshëm dhe mirënjohës për pranimin që u është bërë; ata duan ta nxjerrin vetveten në pah. Në këtë situatë shpesh i është vënë fitili çështjes së racës dhe fesë, pasi racizmi gjithnjë në rritje i ka detyruar ata drejt një ndjenje më të madhe identiteti fetar.

Kah mesi i viteve '60, kur isha në Kembrixh, nuk kishte vend për të falur namazin e xhumasë. Tani, viteve 1990, ka tri xhami dhe pa stërmadhim ato mbushen plot e përplot me xhemat ditëve të xhumaja. Në sesione të ndryshme të konferencave *Siiratur-Nebijj* (për nder të Pejgamberit a.s.), të organizuara nga Shoqata pakistaneze në Kembrixhshir, të cilat i kryesoja unë, merrnin pjesë afro 200-250 muslimanë, bashkë me familjet e tyre. Një dukuri e këtillë duket se po ndodh gjetiu nëpër botë. Në vitin 1989 kur po udhëtoja për në Havai për një konferencë, më erdhi një ftesë të ligjëroja pas namazit të akshamit në xhaminë e sapondërtuar në Seattle. Aty të pranishëm ishin afro 200 muslimanë; shumica prej të cilëve femra – përsëri një shenjë e kohëve tona. Pyetjet që m'u parashtruan dukshëm u fokusuan mbi rolin e muslimanëve si pakicë.

Këtu duhet parë edhe faktorin ekonomik. Gjenerata më e re është arsimuar më mirë se prindërit e saj, të cilët në Britaninë e Madhe, për shembull, kanë pas ardhur kryesisht për të zënë punë të ulta si konduktorë autobusash apo punëtorë fabrikash. Muslimanët e rinj tani konkurrojnë për të zënë vende në universitet me ambicie për t'u bërë doktorë a inxhinierë. Ata duan ta gëzojnë jetesën e mirë të Perëndimit, duke poseduar shtëpi e vetura të kohës.

Jo të gjithë analistët janë të bindur se shenjat e aktivitetit musliman janë dëshmi e shëndetit dhe qëndrueshmërisë islame. Disa trende që shihen ndër gjeneratën e re të muslimanëve, kanë shkaktuar pesimizëm te disa qarqe muslimane. Muslimanët më të vjetër që jetojnë në Perëndim janë të brengosur se mos po dobësohet kultura e tyre me kalimin e kohës. Për shembull, dr. Muzzemmil H. Siddiki i referohet një studimi të kryer së shpejti lidhur me bashkësitë muslimane të imigruara në Perëndim, i cili ka treguar se për çdo gjeneratë që kalon gjithnjë e më tepër po shihet rrënie në ndjekjen e ngushtë të vlerave të posaçme islame.

Është vërejtur se një numër i vogël muslimanësh kujdeset për pesë kohët e namazeve ditore. Disa nuk ndjehen keq për pirjen, dehjen dhe dansin. Disa vajza muslimane mendojnë se nuk ka asgjë të keqe që të martohen me jomuslimanë për sa kohë që ata e duan dhe kujdesen për njëri-tjetrin. 70 deri 80 % e të gjithë muslimanëve nuk i takojnë asnjë xhamie apo qendre islame, dhe as që çajnë kokën për këtë. Shumica mendojnë se vendet muslimane (sidomos ato të pasurat me naftë) duhet t'u ngrejnë atyre xhami, kurse këta të mos

kontribuojnë as një përqind prej të ardhurave të tyre për qendrat dhe organizatat islame. (Siddiki 1991: 12-13)

Përvoja amerikane përballë asaj evropiane

Ekzistojnë disa dallime të rëndësishme midis SHBA-ve dhe Evropës, të cilat na ndihmojnë ta kuptojmë më mirë fenomenin e muslimanëve që jetojnë në Perëndim dhe të cilat gjithashtu nxjerrin në pah dallimet më të trasha historike midis SHBA-ve dhe Evropës. Dallimi kryesor është përbërja shoqërore dhe ekonomike e bashkësisë muslimane. Në SHBA ajo është e klasës së mesme të doktorëve, inxhinierëve, akademikëve. Kjo i jep bashkësisë muslimane një vetëbesim më të madh shoqëror dhe një ndjenjë pozitive të përkatësisë. Në Evropë, kryesisht, bashkësia muslimane mbetet e mbyllur në klasën ose edhe në nënklasën punëtore. Dështimi i saj në skenën politike është spektakulare: edhe pse Britania ka thuar se dy milionë muslimanë, ata nuk kanë mundur të fitojnë një vend të vetëm në Parlament. Ç'është më e keqja, liderët e tyre kanë prirje të ndahen, sidomos për sa i përket asaj se ku duhet hequr vijën midis integritit dhe identitetit tradicional musliman; ata duken më të interesuar ta akuzojnë njëri-tjetrin sesa ta përfaqësojnë bashkësinë muslimane. Një dallim tjetër është se SHBA-të kanë një shtrirje më të gjerë gjeografike; muslimanët nuk janë të përqëndruar në një shtet apo qytet. Në Evropë ka një tendencë përqëndrimi; Bradfordi i Anglisë është një shembull. Përqëndrimi u mundëson liderëve të atij qyteti të caktuar të dalin si zëdhënës. Gjatë krizës Rushdi, liderët e Bradfordit vazhdimisht janë konsultuar nga media dhe, merret vesh, kanë folur në emër të gjithë komunitetit. Kjo ia mundësoi medias t'i thjeshtësojë çështjet e lidhshme, vlerave, strategjisë dhe organizimit të muslimanëve. Shumë më vonë populli kuptoi se edhe pse zëdhënësit e Bradfordit përgjithësisht e kanë reflektuar opinionin e përgjithshëm të muslimanëve, ata kurrë nuk kanë qenë liderë të zgjedhur apo të pranuar unanimisht nga e gjithë bashkësia muslimane e Anglisë.

Përqëndrimi i muslimanëve në bashkësi të veçanta ka një konsekuencë tjetër. Bashkësia muslimane mund t'i importojë nga shtëpia dhe t'i përjetësojë karakteristikat e saj sektare dhe etnike. Tensionet tradicionale sektare në Pakistan ndërmjet *barelvijve* dhe *deobandisëve* janë bartur njësh në Britani. Për një të huaj dallimet midis këtyre sekteve janë pështjelluese dhe vështirë të kuptueshme. Lejomëni t'ju tregoj një shembull. Për *barelvijtë* (të cilët kryesisht vijnë nga provinca pakistaneze e Penxhabit), Pejgamberi a.s. është një figurë mbinjerëzore, prezenca e të cilit është gjithandej rreth nesh në të gjitha kohët; ai është *hadir* - prezent; ai nuk është njeri prej mishi e gjaku, por është *nur* - dritë. *Deobandisë*, të cilët gjithashtu e përnderojnë Pejgamberin a.s., mbajnë qëndrimin se ai ka qenë *insan-i kamil*, njeri i përkryer, por akoma vetëm njeri, i vdekshëm. Kjo na sqaron arsyen përse Kalim Siddiki në Britani, duke kërkuar implementimin e *fetvasë* kundër Salman Rushdiut për fyerjet ndaj Pejgamberit a.s., përkrahjen dhe simpatinë më të madhe e gjeti ndër *barelvisë*, sidomos në rrjetin e xhamive që ata i organizonin.

Evropa ka ndryshuar shumë në lidhje me imigrantët e saj dhe kulturën e tyre. Për shembull, që nga fillimi i viteve '50 deri kah fillimi i viteve '90, ka ndodhur një numër i madh zhvillimesh në Britani në të gjitha nivelet e shoqërisë: nga shtatë karri restorane në shtatë mijë, nga disa xhami në 500, nga asnjë prezentues dhe gazetar televiziv nga Afrika e Azia në duzinë, nga vetëm pak autorë afrikanë e aziatikë që shkruanin në anglisht në një sërë prej tyre që kanë fituar Çmime për Libër. E gjithë kjo ishte për të mirë; kultura britanike u pasurua po aq më shumë. Mirëpo, është lehtë ta kuptosh frikën e britanezëve se ndoshta shumë gjëra kanë ndodhur shumë shpejtë. Mbi të gjitha, Britania është një shoqëri thellë konservative dhe ishullare (e ngushtë) dhe kurrë më parë nuk kanë përjetuar një ndikim të huaj dhe nga vise kaq të largëta. Kjo frikë lehtë i ushqeui ndjenjat e armiqësisë racore. Muslimanët në SHBA janë të

vetëdijshëm se ata janë atje sipas zgjedhjes së tyre. Ata kanë zgjedhur vetë të bëhen amerikanë. Amerika, para së gjithash, është një vend kazani, ku çdokush është idealisht i barabartë. Kjo nuk mund të shihet te rasti i muslimanëve të Evropës. Shumë prej tyre mendojnë se janë në Evropë thjesht pse prindërit e tyre kanë migruar ose kanë qenë të detyruar të migrojnë atje për arsye ekonomike. Kjo i bën ata qytetarë të zhgënjyer e të tëhuajësuar.

Muslimanët e Evropës kanë një lidhje të drejtpërdrejtë me periudhën koloniale. Britania e ka sunduar Azinë Jugore (Indinë Britanike), ndaj dhe për këtë arsye shumica e muslimanëve të saj janë nga Pakistani, India dhe Bangladeshi (prej rreth dy milionëve grupi më i madh i vetëm nacional është pakistanez). Marokanët dhe algjerianët janë dyndur në Francë (të parët përbëjnë rreth gjysmë milioni dhe të dytët një milion prej krejt tri milionë muslimanëve sa ka Franca). Meqë Gjermania dhe Turqia kanë patur një miqësi qysh nga Lufta I Botërore, turqit kanë shkuar në Gjermani (shumica prej një milion e gjysëm muslimanëve sa ka Gjermania janë turq). Holanda ka afro gjysmë milion muslimanë, të cilët rëndom janë prej surinami. Në Portugali, shumica e muslimanëve janë prej kolonive të mëhershme në Indi ose Francë jugore; në Spanjë ata janë prej Maroku ose Algjeri. Në Itali, ku vlerësohet të jenë afro 200 000 muslimanë, kryesisht janë prej Libie.*

Si në SHBA ashtu edhe në Evropë, idetë e etnisë lokale gjithashtu kanë ndikuar në vetëdijen e muslimanëve. Rritja e fuqisë së zezë në SHBA i ka ndihmuar krijimit të një lloji vetësigurie, identiteti, mburrësisë së fryrë në bashkësinë muslimane të atjeshme. Muslimanët zezakë si Mallkollm X dhe Muhammed Aliu në vitet 1960 janë bërë simbole të krenarisë muslimane. Kjo nuk ka ndodhur në Evropë. Atje nuk ka patur superyje pas të cilëve do të shihje turmë njerëzish. Shumica dërmuese e muslimanëve të Evropës kanë qenë marginalizuar në punët me pagë të ulët dhe ka patur pak figura intelektuale ose mediale që kanë folur në emër të muslimanëve.

Këtu duhet marrë parasysh edhe faktorin gjeo-politik. SHBA-të, në përgjithësi, janë neutrale për sa u përket muslimanëve të atjeshëm. Kështu, derisa ajo shihet si një shtet anti-Libian, anti-Iran ose, së fundi dhe mjaft famoze, anti-Irakian, në të njëjtën kohë ajo shihet si një aleat i Egjiptit, Arabisë Saudite dhe Pakistanit. Prandaj, marrëdhëniet e saj varen nga strategjia e saj gjeo-strategjike. Atje më pak shihen paragjykimet racore apo imperiale, të cilat shpesh e ngjyrosin syrin e fuqive evropiane.

Integrimi i muslimanëve në vendet perëndimore

Ekziston një ide e përgjithshme se prezenca e muslimanëve në Evropë ka filluar mbas Luftës II Botërore; kjo ide është ushqyer nga stereotipet e medias dhe polemikat raciste lidhur me muslimanët që e kanë pushtuar dhe vërshuar Evropën. Mirëpo, rrënjët e imigrimit të muslimanëve këtu, shkojnë pas shumë larg. Origjina e bashkësisë muslimane në Gjermani mbështetet në marrëdhëniet e ngushta midis Gjermanisë dhe Perandorisë Osmane përgjatë periudhave të luftës e të paqes. Madje edhe më herët, muslimanët janë vendosur në shtetet jugore të Gjermanisë pas rrethimit të dytë të Vjenës më 1683. Pas kësaj periudhe mbretërit prusianë shpesh kanë angazhuar në radhët e tyre edhe ushtarë muslimanë. Është e njëjta linjë e cila ia ka mundësuar sulltanit osman të udhëheqë ngritjen e xhamisë pranë varrezave të muslimanëve në Berlin më 1866. Prandaj, marrëdhëniet ekonomike dhe diplomatike midis Turqisë dhe Gjermanisë kanë rrënjë të thella. E njëjta pikturë vlen edhe për Francën dhe

* Lexuesi mund të ketë vërejtur mospërputhje të shifrave lidhur me numrin e muslimanëve në artikujt e prezentuar këtu. Kjo, mendojmë, është pasojë e viteve kur janë shkruar artikujt si dhe e mungesës së të dhënave të sakta nga ndonjë institut relevant për këtë çështje- (R. N.).

Britaninë, ku shumë imigrantë kanë mbërritur këtu gjatë shekullit XVIII. Detarë të shumtë nga Afrika dhe Azia janë vendosur në Londër dhe në porte të tjera. Ne kemi njohuri për popullimin e hershëm të jemenasve (Halliday 1992). Xhamitë e para janë hapur për këta detarë, kurse më vonë hapen xhami në Woking më 1889 dhe Liverpool më 1891. Xhamia e Liverpoolit nuk e mbijetoi shpërthimin e Luftës I Botërore. Në vitin 1935 xhamia e Wokingut e shpall hyrjen e saj në Islamin Sunnit (më herët ajo ka qenë e lidhur me ahmedijët). Marmaduke Picthall dhe Abdullah Jusuf Aliu, përkthimet e Kur'anit në anglisht të cilëve vazhdojnë të lexohen sot e kësaj dite nëpër gjithë botën, të dytë kanë qenë të lidhur me këtë xhami. Në vitin 1944 mbreti George VI e inauguron Qendrën Kulturore Islame në një vend pranë Regent's Parkut në Londër, në këmbim të një vendi në Kajro për një katedralë të re anglikane. Me kalimin e kohës atje do të ndërtohet xhamia kryesore e Britanisë.

Franca tregon një model akoma më të theksuar të imigrimit sesa Britania para vitit 1945. Muhammed Aliu i Egjiptit, shekullin para këtij, i ka nxitur studentët, dijetarët dhe njerëzit e biznesit egjiptianë për të shkuar në Francë. Para Luftës I Botërore imigrantë nga Algjeri, kryesisht të fisit Kabyle, janë dyndur në regjionin Marseille për të punuar në industrinë e rafinimit dhe përpunimit të vajit të ullirit. Në shenjë mirënjohjeje për këtë francezët lejuan hapjen e një xhamie në Paris më 1926. Gjatë Luftës II Botërore qeveria Vichy në vitin 1942 nga Afrika Veriore importon punëtorë për t'u ndihmuar gjermanëve në përpjekjet e tyre për luftë. Në kohën e regjistrimit të popullsisë më 1954, në Francë ka patur 200 000 algjerianë. Imigrimi në përgjithësi është bërë nga vetë qeveritë evropiane, të cilat aktivisht i inkurajonin njerëzit e kolonive të tyre të mëhershme të emigronin për në "mëmëdhe" për shkak të nevojës për punëtorë në rikonstruktimin e pasluftës. Për shembull, në Britani, në kohën e punësimit të plotë gjatë viteve 1950 ishte vështirë të rekrutoje njerëzit për të punuar në punët më të ulëta e më të rënda; për këtë shkak dhe qeveritë kërkonin t'i tërhiqnin aziatikët dhe indianët perëndimorë për në Britani me qëllim që t'u ofronin atyre punët më të këqija, ato të cilat ata nuk mund t'i mbushnin me britanikë vendorë. Kjo ndodhi gjithandej nëpër Evropë. Shpesh harrohet nga banorët vendas që muslimanët janë ftuar këtu aktualisht nga vetë qeveritë e tyre.

Shumica e këtyre imigrantëve nuk kanë patur për qëllim të qëndrojnë gjatë në Evropë. Mirëpo, shumica prej tyre vetëm se kanë mbetur. Në fillim problemet e tyre nuk ishin gjithaq të rënda. Mirëpo, në Evropë u bënë ndryshime të mëdha. U zhdukën kolonitë. Ekonomia stagnoi, kurse çmimet e naftës u rritën me të shpejtë. Çështja e racës tanimë mbeti në ajër. Vendet evropiane reagueshan duke sjellë ligje më të rrepta mbi imigrimin, prej të cilave Britania ishte e para që veproi me Aktin për Imigrim të Komënuelthit në vitin 1962. Kjo nuk e pengoi imigrimin që të mos vazhdonte e të mos rritej edhe më. Tanimë kishte një dallim: tani po mbërrinin edhe bashkëshortet me fëmijët e imigrantëve.

Meqë qeveritë i kërkonin imigrantët vetëm për punët e tyre, ato u përpoqën ta kufizonin imigrimin kur burrat muslimanë filluan t'i sillnin me vete edhe familjet e tyre. Në këtë kohë qeveritë perëndimore i kishin arritur qëllimet e tyre dhe nuk ndjenin ndonjë përgjegjësi për copëtimin dhe shpërbërjen e familjeve muslimane si rezultat i migrimit.

Kur diskutojmë për muslimanët në Perëndim ne shpesh i harrojmë apo i mbylлим sytë para të konvertuarve 'lokalë'. Shumë evropianë dhe amerikanë janë të mahnitur me Islamin, sidomos me vijën e tij sufiste – mistike. Bashkësi të vogla, si ajo në Norwich të Britanisë, u bënë të famshme për tërheqjen e të konvertuarve britanikë të klasës së mesme. Në vitet 1970 ata tërhoqën vëmendjen e opinionit, sepse shumë prej anëtarëve të tyre ishin akademikë dhe intelektualë e disa prej familjeve me ndikim. Për çudi, këto grupe tani janë marginalizuar nga politikat muslimane shumë më të zhurmshme, agresive, të trazuara dhe etnike të viteve 1980 dhe 1990.

Çfarë mund të bëjnë muslimanët për ta provuar shansin e tyre në Perëndim? Janë dhënë disa përgjigje nga një dijetar krishter simpatik në SHBA (Poston 1991). Ai beson se pesë aksione kryesore janë vendimtare për mirëqenien dhe shtrirjen e ardhshme të Islamit në Amerikë:

1. Nevoja për të zhvilluar një lidhshmëri amerikane vendës: të konvertuarit amerikanë duhet shpejtë dhe me gjithë mend të trajnohen për pozitën e lidhshmërit me qëllim që t'i ikin kategorizimit të Islamit si një 'kult' i huaj.

2. Imazhi stereotip negativ mbi Islamin duhet të transformohet me anë të përdorimit të përshtatshëm të medias.

3. Duhet t'u iket polemikave provokuese anti-krishtere në mënyrë që të mos shkaktojnë një reaksion më të fortë ndër të krishterët (praktikues ose jopraktikues të fesë së tyre).

4. Muslimanët duhet të tentojnë të arrijnë qëllime më të realizueshme duke promovuar bashkëpunimin ndërmjet vete në vend që ta fokusojnë vëmendjen në homogjenizimin e grupeve të ndryshme etnike ndër muslimanët.

5. Muslimanët individualisht duhet të involvohen në aktivitetet e *da'ves* (mirëqenies sociale dhe thirrjes në fe) me qëllim që ta kontrollojnë dhe mposhtin ndikimin e fuqishëm asimilues të tendencës së përgjithshme amerikane.

Këto janë sugjerime praktike dhe të ndjeshme dhe shumica e muslimanëve nuk do të gjejnë në të diçka për ta diskutuar. Ndoshta shumë muslimanë mund të kenë arritur vetvetiu në këto përfundime, mirëpo si bashkësi ata akoma janë shumë larg implementimit të tyre. Përderisa nuk e bëjnë këtë, nuk do të ndërpriten grindjet e zënkat si rezultat i pozitës së tyre minoritare.

Në mesin e llogarive të paragjyqimit, tëhuajësimit dhe ankthit, ekziston një tregim i suksesshëm i integritetit dhe harmonisë.

Nga anglishtja:
mr. Rejhan Neziri